

DOI 10.2478/v10116-010-0012-2

DZIAŁALNOŚĆ TURYSTYCZNA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO W ROKU 2008

ANNA PRZYBYLSKA

Zakład Centrum Turystyki i Reakreacji, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

Abstract: Tourist industry stimulates economic growth of a region, facilitates development of business and creates new jobs. Service of this industry increases economic activity and creates additional income for local communities.

Steady increase of tourist industry is observed in the Wielkopolska region. This study analyses newly established, existing and liquidated (in 2008) tourism-related businesses, including accommodation and catering. The analysis is based on data obtained from the Central Office of Statistics (GUS), including data published by the Regional Data Bank of GUS.

Research shows, that over 97% incorporated economic subject acting in touristic section, belongs to private sector. This number is strictly related from administrative status of commune. Number of economic subject showing food services and dormitory is strictly related with largeness of administrative district. Number of such object predominates in region of Poznań. We can observe upward trend in considerably widest range of employment in hotels than in other sections of tourism.

Keywords: Voivodship of Great Poland, business enterprises, tourist activity

Celem artykułu była ocena zróżnicowania usług w sektorze turystycznym ze względu na wydzielone subregiony w województwie wielkopolskim. Pozwoliło to na wskazanie dysproporcji pomiędzy poszczególnymi działami w sekcji I w zależności od wielkości subregionu i obecności ośrodka miejskiego.

Do zrealizowania postawionego celu wykorzystano dane statystyczne znajdujące się w bazie Głównego Urzędu Statystycznego, wykorzystane na potrzeby przygotowywanej w roku 2008 Ekspertyzy dla Departamentu Gospodarki Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu.

PRZEDSIĘBIORSTWA TURYSTYCZNE W UJĘCIU TEORETYCZNYM

Podmiot gospodarki narodowej to podmiot stosunków cywilnoprawnych prawa polskiego wyposażony w autonomię prawną, ekonomiczną i finansową,

realizujący określoną przez siebie działalność, będący osobą prawną, jednostką organizacyjną niemającą osobowości prawnej albo osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą¹.

Prawo działalności gospodarczej wprowadziło pojęcie „przedsiębiorcy” (zwanego początkowo przez ustawę z 1988 r. podmiotem gospodarczym). Ustawa ta definiuje przedsiębiorcę jako osobę fizyczną lub prawną bądź spółkę prawa handlowego niemającą osobowości prawnej, a także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej, która zawodowo i we własnym imieniu podejmuje i wykonuje działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy². Rozszerzając definicję przedsiębiorcy o prowadzoną przez niego działalność, należy przez *przedsiębiorstwo* rozumieć podstawową jednostkę organizacyjną gospodarki, która służy zaspokajaniu potrzeb społecznych i jest tworzona w celu osiągnięcia efektów ekonomicznych przez produkcję dóbr, świadczenie usług lub inną działalność. Jest samodzielną i samofinansującą się jednostką gospodarczą posiadającą osobowość prawną (Durań 2000).

W turystyce najczęściej przedsiębiorstwo turystyczne definiowali: A. Rapacz (1994), M. Bednarska, G. Gołembski, E. Markiewicz, M. Olszewski (2007). W artykule ze względu na przyjęty statystyczny charakter opracowania przyjęto definicję L. Mazurkiewicz (2002), określającą przedsiębiorstwo turystyczne jako każdą organizację utrzymującą się ze sprzedaży produktów turystycznych.

ZMIANA KLASYFIKACJI PKD W SEKCJI I – DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI

Polska Klasyfikacja Działalności (PKD) 2007 zawiera zmiany, które zostały wprowadzone w klasyfikacji Organizacji Narodów Zjednoczonych – International Standard Industrial Classification of all Economic Activities ISIC Rev. 4 (Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Rodzajów Działalności) oraz klasyfikacji Unii Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community NACE Rev. 2 (Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych w UE) (Dz.Urz. UE L 393 z 30.12.2006 r., s. 1). Konieczność zmian klasyfikacji wynikała z:

- potrzeby zwiększenia harmonizacji klasyfikacji na poziomie międzynarodowym, umożliwiającej szerszą wymianę informacji,

¹ Ustawa z 29.06.1995 r. o statystyce publicznej, Dz.U. Nr 88, poz. 439.

² Ustawa z 19.11.1999 r., Prawo działalności gospodarczej, Dz.U. z 17.12.1999 r. Nr 101, poz. 1178.

- zachodzących zmian ekonomicznych i gospodarczych, a w szczególności rozwoju nowych technologii i rodzajów działalności³.

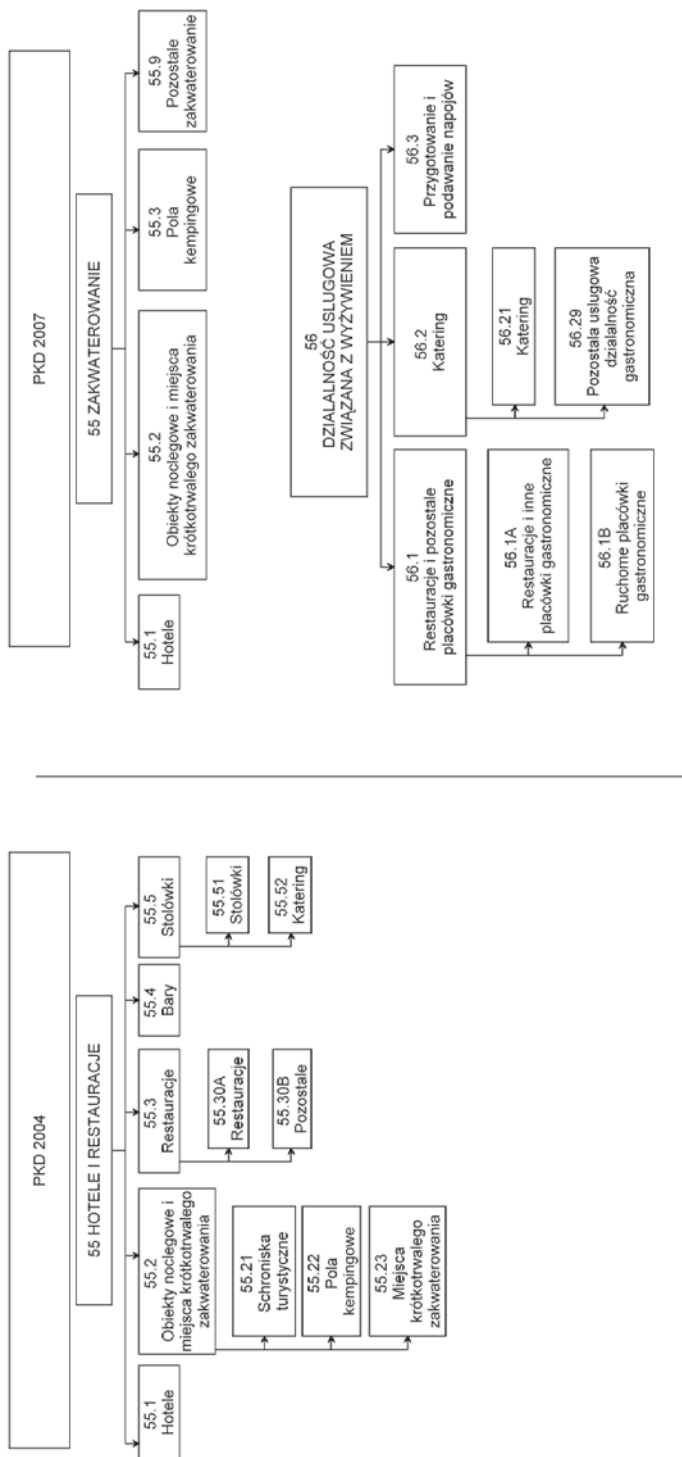
Wprowadzone zmiany polegały przede wszystkim na uszczegółowieniu klasyfikacji, zwłaszcza w przypadku działalności produkcyjno-usługowej, na skutek pojawiających się nowych gałęzi przemysłu i usług. Dokonane zmiany miały różnorodny charakter. Zmieniono brzmienia niektórych grupowań, co wynikało najczęściej ze zmiany ich zakresu. Część podklas została przesunięta do innych sekcji, działów czy grup, zmieniając w ten sposób ich zakresy. Ponadto, utworzone zostały nowe grupowania dla działalności, które do tej pory nie były wyodrębnione w klasyfikacji. Zostały one wyszczególnione bądź na skutek wzrostu ich znaczenia w gospodarce światowej/krajowej, bądź w związku z pojawieniem się nowych rodzajów działalności w wyniku postępu technologicznego.

W zakresie działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi nastąpiło przesunięcie sekcji H obejmującej hotele i restauracje do nowo utworzonej sekcji I. Sekcja ta obejmuje zapewnienie krótkotrwałego pobytu, łącznie z wyżywieniem przeznaczonym do bezpośredniej konsumpcji. Chcąc odzwierciedlić zróżnicowaną specyfikę i specjalizację prowadzonej działalności, dokonano uszczegółowienia sekcji I poprzez rozbitcie dotychczas istniejącego działu 55 – *Hotele i restauracje* (PKD 2004) na dwa działy: 55 – *Zakwaterowanie* i 56 – *Działalność usługowa związana z wyżywieniem* (PKD 2007) (ryc. 1).

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM

W województwie wielkopolskim jest zarejestrowanych ogółem 361 046 podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, z czego do sektora prywatnego należy trochę ponad 97% a do sektora publicznego niespełna 3%. 47,7% wszystkich podmiotów gospodarczych zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, mniej w gminach miejsko-wiejskich (34,2%) a najmniejsza liczba na terenie gmin wiejskich (niespełna 19%). Rozkład procentowy udziału sektora publicznego w stosunku do sektora prywatnego nie odbiega zasadniczo przy rozróżnieniu statusu gminy (tzn. miejska, miejsko-wiejska, wiejska), od ogólnego udziału podmiotów gospodarczych dla tych dwóch sektorów dla województwa wielkopolskiego (oscyluje w granicach: 97% dla sektora prywatnego i około 3% dla sektora publicznego) (tab. 1, 2).

³Polska Klasyfikacja Działalności PKD, Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24.12.2007, Dz.U. 251, poz. 1885, s. 5

Ryc. 1. Różnice w klasyfikacji PKD 2004–2007 w zakresie rodzajów działalności turystycznej

Fig. 1. The differences in PKD classification 2004–2007 in the range of tourist activities

Źródło: www.stat.gov.pl

Tabela 1. Procentowy udział sektora publicznego i prywatnego z uwzględnieniem statusu gmin województwa wielkopolskiego

Table 1. Percent participation of sectors public and private with taking into consideration of status of commune in Wielkopolska

Sektor gospodarki narodowej	Gminy miejskie	Gminy miejsko-wiejskie	Gminy wiejskie
Sektor publiczny	2,4	2,9	3,1
Sektor prywatny	97,6	97,1	96,9

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w sekcji skupiają swoją działalność przede wszystkim w zakresie sektora prywatnego, bo aż 99,7% podmiotów gospodarczych z prawie 23 tys. zarejestrowanych.

Tabela 2. Podmioty gospodarki narodowej w sektorze publicznym sekcji I

Table 2. Subjects of national economies in public sector of section I

		Powiaty	
chodzieski	2	ostrzeszowski	1
czarnkowsko-trzcianecki	1	pilski	2
gnieźniński	4	pleszewski	3
jarociński	2	poznański	6
kępiński	1	szamotulski	1
kolski	2	średzki	1
krotoszyński	3	turecki	1
nowotomyski	1	wągrowiecki	2
obornicki	1	wrzesiński	1
ostrowski	4	złotowski	1

m. Kalisz	3
m. Konin	3
m. Leszno	1
m. Poznań	13

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Poznań 2008

PRZEDSIĘBIORSTWA TURYSTYCZNE W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM W SYSTEMIE REGON

Największy wpływ na rozwój turystyki, ze względu na tworzenie ku temu warunków ma gmina. Dlatego też w ostatnim czasie turystyka stała się jedną z ważniejszych dziedzin gospodarki polskich gmin (Szwichtenberg 2006). Ze względu

na dostępność danych i ich charakter, aby zapewnić większą porównywalność wyników, wykorzystano jednostki administracyjne nadrzędne w stosunku do gminy – powiaty. W pracy posłużono się danymi statystycznymi opracowanymi przez Urząd Statystyczny w Poznaniu, uwzględniające liczbę podmiotów oraz liczbę zatrudnionych w rejestrze REGON (stan na 30.11.2008 r.).

Charakterystyczne rodzaje działalności turystycznej w Wielkopolsce, które zostały objęte sprawozdawczością statystyczną według Europejskiej Klasyfikacji Działalności, zestawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Rodzaje działalności oraz liczba zatrudnionych w sektorze turystyki w Wielkopolsce według GUS

Table 3. Kind of activities and staff level in sector of tourism in Wielkopolska according to GUS

L.p.	Rodzaj działalności według EKD	Liczba podmiotów	Liczba zatrudnionych
1.	55. Hotele i restauracje	8459	27921
2.	55.1. Hotele	393	4055
3.	55.2. Obiekty noclegowe turystyki i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania, pozostałe	621	2034
4.	55.3. Restauracje i pozostałe placówki gastronomicznych	3293	12079
5.	55.4. Bary	3082	7531
6.	55.5. Działalność stołówek i catering	1070	2222

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Poznań 2008

Wykonana analiza wskazała na 16 918 zarejestrowanych podmiotów oraz 55 842 zatrudnionych w badanych przedsiębiorstwach turystycznych.

Analizie poddano przedsiębiorstwa turystyczne w ujęciu powiatowym oraz subregionalnym. Podział na subregiony obejmował sześć jednostek: poznańską, pilską, konińską, kaliską, nowotomyską oraz leszczyńską (ryc. 2). Głównym czynnikiem delimitacji był zbliżony charakter uwarunkowań rozwoju turystyki oraz występowania ośrodka centralnego, stanowiącego zasadniczy obszar działalności przedsiębiorstw turystycznych oraz punkt zainteresowania turystów.

Największa liczba przedsiębiorstw turystycznych w Wielkopolsce rozwinęła swoją działalność w zakresie branży żywniowej. Placówek tego typu najwięcej jest w powiatach: poznańskim, pilskim, ostrowskim oraz gnieźnieńskim. Najmniejszą bazą żywniową charakteryzują się powiaty: kaliski (51), ostrzeszowski (66), pleszewski (72) i turecki (75). Pozostałe powiaty odznaczają się zbliżoną liczbą obiektów gastronomicznych. Liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi noclegowe jest ściśle związana z wielkością powiatu: i tu analogicznie, jak w przypadku bazy żywniowej przoduje powiat poznański, a znacznie mniejszą liczbę podmiotów gospodarczych odnotowuje się w powiatach: gnieźnieńskim, pilskim oraz nowotomyskim (tab. 4).

Ryc. 2. Delimitacja obszaru badań na subregiony

Fig. 2. Division of the study area into sub-regions

Źródło: *Analiza potrzeb szkoleniowych w zakresie prowadzenia przedsiębiorstw turystycznych oraz świadczenia usług w sektorze turystycznym w Wielkopolsce*, praca wykonana pod kierunkiem Z. Młynarczyka, 2008, s. 5

Tabela 4. Przedsiębiorstwa turystyczne zarejestrowane w sekcji I w roku 2008
 Table 4. Touristic enterprises incorporated in section I in year 2008

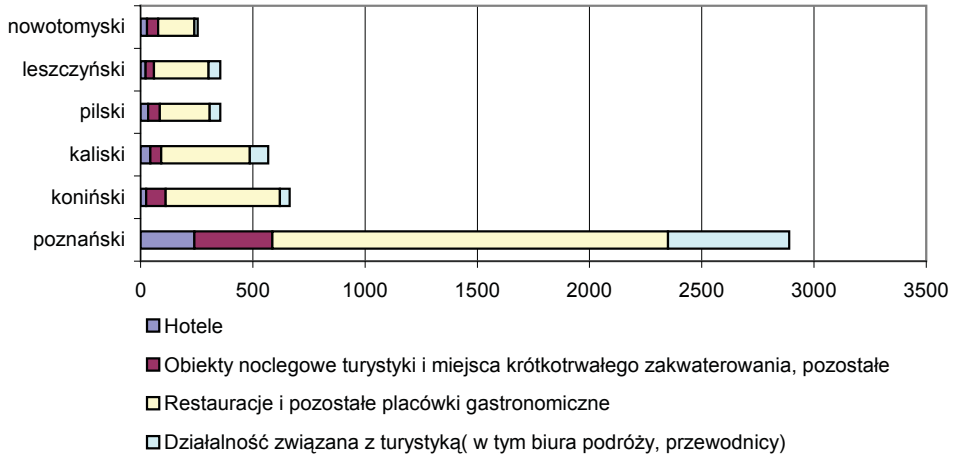
Powiaty	Hotele		Obiekty noclegowe pozostałe		Baza gastronomiczna	
	liczba					
	obiektów	zatrudnionych	obiektów	zatrudnionych	obiektów	zatrudnionych
Subregion poznański						
gnieźnieński	20	445	20	111	157	518
jarociński	3	14	3	3	62	201
obornicki	3	30	12	24	27	100
Poznań (miasto)	114	1045	197	746	890	4209
poznański	68	584	66	205	342	1259
szamotulski	9	133	18	65	62	196
średzki	6	62	10	44	52	154
śremski	6	29	5	4	33	125
wągrowiecki	3	23	7	26	46	139
wrzesiński	8	79	9	31	91	243
Suma:	240	2444	347	1259	1762	7144
Subregion koniński						
Kolski	3	17	6	32	114	276
Konin (miasto)	8	47	10	35	130	324
koniński	7	150	55	59	119	507
słupecki	5	49	12	20	88	221
turecki	2	27	4	29	58	220
Suma:	25	290	87	175	509	1548
Subregion kaliski						
kaliski	6	29	4	11	28	79
Kalisz (miasto)	7	47	13	53	98	297
kępiński	3	34	3	21	30	99
krotoszyński	7	85	3	2	46	116
ostrowski	10	188	15	67	129	436
ostrzeszowski	6	8	8	37	32	73
pleszewski	4	40	3	14	32	115
Suma:	43	431	49	205	395	1215

Subregion leszczyński						
gostyński	3	42	2	1	34	106
kościański	4	48	7	23	53	215
leszczyński	3	16	9	12	45	130
Leszno (miasto)	10	81	11	46	78	278
rawicki	2	46	8	16	34	139
Suma:	22	233	37	98	244	868
Subregion nowotomyski						
grodziski	3	22	5	20	38	148
międzychodzki	4	38	11	13	30	85
nowotomyski	14	120	20	46	52	189
wolsztyński	8	87	13	79	41	85
Suma:	29	267	49	158	161	507
Subregion pilski						
chodzieski	8	71	2	5	32	113
czarnkowsko- -trzcianecki	7	90	17	39	44	199
pilski	12	171	23	73	113	414
złotowski	7	58	10	22	33	71
Suma:	34	390	52	139	222	797
Województwo wielkopolskie	393	4055	621	2034	3293	12 079

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2008

W ujęciu subregionów (www.izba.pila.pl) zdecydowanie pod względem liczby obiektów świadczących podstawowe usługi turystyczne wyróżnia się subregion poznański (ryc. 3). Subregiony koniński i kaliski prezentują podobną dynamikę, mniejszą pilski i leszczyński, natomiast najmniejszą liczbę tych obiektów odnotowano w subregionie nowotomyskim. W przypadku wszystkich subregionów dominującą kategorią obiektów są restauracje i placówki gastronomiczne, następnie obiekty noclegowe turystyki i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania oraz biura podróży, zwłaszcza w takich subregionach, jak poznański i kaliski.

Następnie analogicznie jak w przypadku liczby obiektów turystycznych podobna liczba osób zatrudnionych w analizowanych typach działalności występują w subregionie konińskich i kaliskim oraz pilskim i leszczyńskim, natomiast najniższe w subregionie nowotomyskim. Największa liczba zatrudnionych także jest związana z działalnością w restauracjach i pozostałych placówkach gastronomicznych. Zauważalną tendencją jest większy udział zatrudnionych

Ryc. 3. Liczba obiektów prowadzących działalność związaną z podstawowymi usługami turystycznymi w Wielkopolsce

Fig. 3. The number of commercial entities offering basic tourist services in the region of Wielkopolska

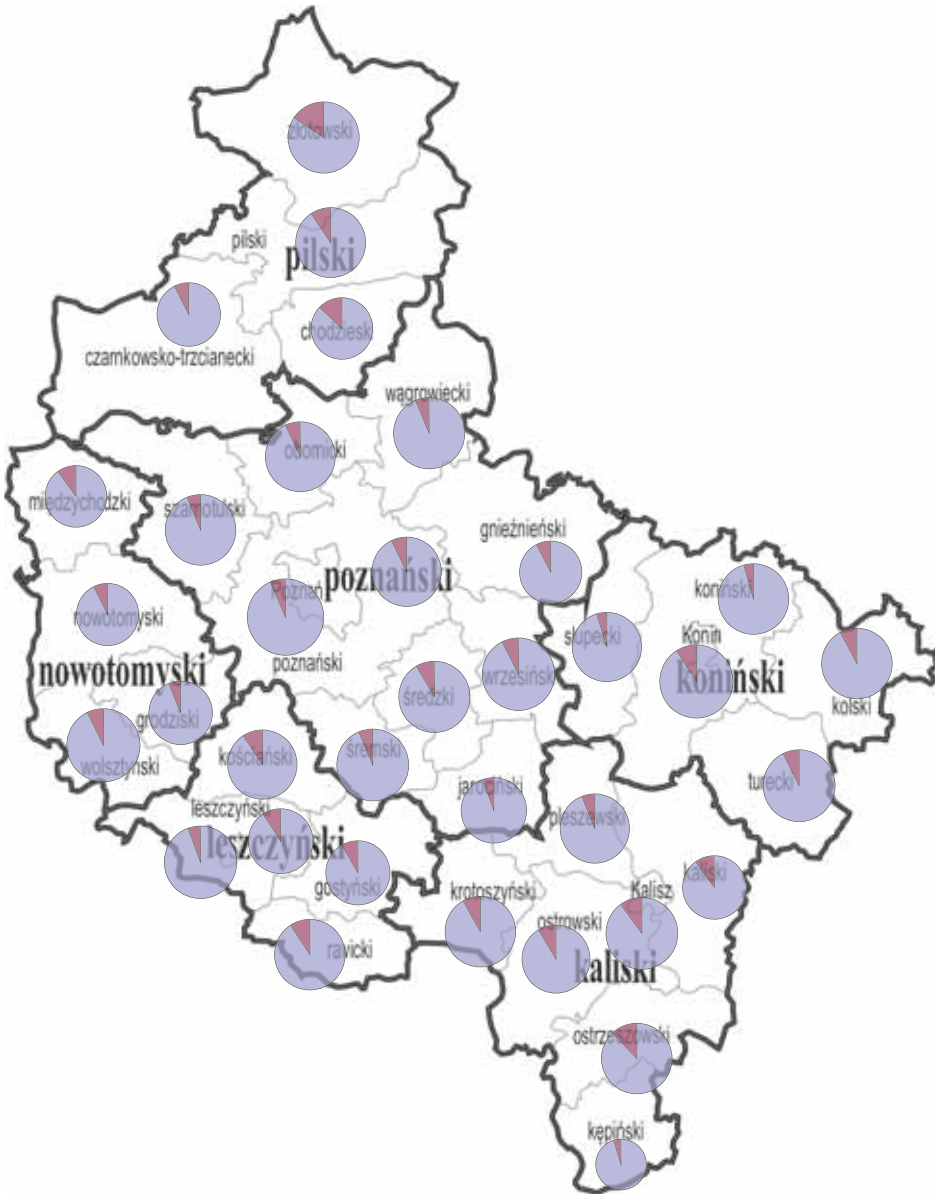
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Poznań, 2008

w hotelach (zwłaszcza w subregionie poznańskim) niż w innych obiektach noclegowych turystyki.

Przedsiębiorstwa turystyczne w Wielkopolsce przede wszystkim nastawione są na świadczenie usług gastronomicznych. W zależności od subregionu w Wielkopolsce różnie kształtuje się przewaga form działalności związanej z turystyką, z jednej strony działalnością biur podróży, działalnością przewodnicką, a z drugiej strony oferty obiektów hotelowych oferujących tańsze noclegi w stosunku do hoteli. Subregion poznański, a co się z tym wiąże miasto Poznań są swoistym liderem w ogólnej liczbie przedsiębiorstw turystycznych. Działalność turystyczna w pozostałych subregionach kształtuje się na zbliżonym poziomie.

PODMIOTY NOWO ZAREJESTROWANE I WYREJESTROWANE

W roku 2008 obserwuje się tendencję wzrostową w zakresie wielkości powstających przedsiębiorstw turystycznych. Zarejestrowanych zostaje znacznie więcej nowych podmiotów gospodarczych w stosunku do wyrejestrowanych (ryc. 4). Znacznym wzrostem odznacza się przede wszystkim sektor prywatny, gdyż w obszarze sektora publicznego wahania wielkości liczby podmiotów

Ryc. 4. Stosunek liczby podmiotów nowo zarejestrowanych do podmiotów wyrejestrowanych

Fig. 4. Relation of number of new incorporated subjects for logout subjects

Źródło: Na podstawie danych GUS

leżą w granicach od 1 do 2 podmioty gospodarcze. Tylko w kilku powiatach województwa wielkopolskiego jest niewielka przewaga podmiotów wyrejestrowanych nad nowo zarejestrowanymi (szamotulski, wągrowiecki, jarociński, kępiński, międzychodzki, pleszewski i miasto Leszno).

Działalność podmiotów turystycznych jest ściśle uzależniona od statusu administracyjnego gmin województwa wielkopolskiego. Prywatni inwestorzy zdecydowanie chętniej finansują przedsięwzięcia turystyczne w ośrodkach miejskich, a dopiero później w gminach o charakterze miejsko-wiejskim oraz wiejskim. Zdecydowana większość przedsiębiorstw działa w zakresie szeroko rozumianych usług gastronomicznych, z przewagą w największym ośrodku miejskim, jakim jest Poznań. Ponadto, z roku na rok liczba podmiotów gospodarczych działających w zakresie usług turystycznych wzrasta.

LITERATURA

- Duraj J. 2000: *Podstawy ekonomiki przedsiębiorstwa*. PWE, Warszawa.
Dz.U. 251 z 31 grudnia 2007 r., poz. 1885.
- Młynarczyk Z. (pod kierunkiem) 2008: *Analiza potrzeb szkoleniowych w zakresie prowadzenia przedsiębiorstw turystycznych oraz świadczenia usług w sektorze turystycznym w Wielkopolsce*. Ekspertyza na zlecenie Departamentu Gospodarki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Poznań.
- Szwichtenberg A. 2006: *Gospodarka turystyczna polskiego wybrzeża*. Ser. Monografie nr 121, Politechnika Koszalińska, Koszalin.
- Ustawa z 19.11.1999 r., Prawo działalności gospodarczej, Dz.U. z 17 grudnia 1999 Nr 101, poz. 1178.
- Załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z 24.12.2007, Dz.U. 251, poz. 1885.